

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**КНЗ «ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

ШЛЯХ ДО ЄС

**Програма курсу за вибором для учнів 10 (11) класу загальноосвітніх
навчальних закладів**

(варіант А- 17 год., варіант Б-35 год.)

**Черкаси
2016**

66.4(4Укр)

Ш70

Рекомендовано до використання Вченою радою КНЗ «Черкаський ОПОПП». Протокол №3 від 29.08.2014 року

КЕРІВНИК ПРОЕКТУ: Наталія Миколаївна Чепурна, ректор КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидат педагогічних наук, доцент

АВТОРИ-УКЛАДАЧІ :

Мойсеєва С.Г., завідувач обласного Центру економічної освіти та євроінтеграції Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради;

Степанова Н.М., доцент кафедри освітнього менеджменту і педагогічних інновацій Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради, кандидат філософських наук

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Чужиков В.І., завідувач кафедри європейської інтеграції ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», доктор економічних наук, професор;

Чужикова В.І., доцент кафедри педагогіки і психології ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», кандидат педагогічних наук, доцент

Ш 70 ШЛЯХ ДО ЄС: програма курсу за вибором для учнів 10 (11) класу загальноосвітніх навчальних закладів /авт. - укл. С.Г.Мойсеєва]. – Черкаси: Видавництво КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2016. – 17 с.

Запропонована навчальна програма «Шлях до ЄС» є логічним продовженням проекту «Занурення в ЄС: тренінг для шкільних вчителів», яка профінансована виконавчим агентством з освіти, аудіо візуалізації та культури і діє на підставі повноважень, делегованих Європейською комісією у рамках програми «Навчання впродовж життя» Жана Моне.

Матеріал можна використовувати як інтегрований курс за вибором, а також як факультатив під час організації позакласної роботи із учнями 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Програма стане цінним додатком для використання у навчальних закладах із профільною географічною та правовою освітою.

Курс містить приклади теоретичних і практичних занять, метою яких є інформування учнівської молоді про діяльність ЄС та інші міжнародні організації, їх сучасні функції та пріоритети співпраці із Україною. Автори програми пропонують навчальний матеріал із застосуванням інтерактивних форм навчання, методів і технік розвитку критичного мислення учнів відповідно до вікових та психологічних особливостей школярів.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступ. Головна мета сучасної школи – допомогти молодим людям зорієнтуватися в сучасному суспільстві, свідомо зайняти відповідну соціальну і громадянську позиції, підвищити свій інтелектуальний рівень, розширити світогляд, сформувати відчуття єдності з європейським народом. Зважаючи на це, у старшій загальноосвітній школі з профільним навчанням, пропонуємо запровадити програму навчального курсу «Шлях до Європи», який продемонструє єдність прагнень та культур українського народу та європейської спільноти.

Курс *«Шлях до ЄС»*, який пропонується для профільного навчання в 10 (11) класах, завершує географічну, історичну та правову освіту в загальноосвітній школі і відповідає логіці пізнання світу. Таким чином, програма узгоджується з регіоналізацією, теоретизацією, країнознавством, краєзнавством, загальною географією і має українознавчу спрямованість. А знайомство з європейськими правовими засадами дасть змогу старшокласникам не лише розширити правові знання, а й порівняти законодавчі бази України і Європи.

У програмі відображені історико-культурні, економічні та політичні передумови формування Європейського союзу (ЄС), проблеми соціально-економічної взаємодії країн-учасниць інтеграційного процесу в Європі. Окрема увага приділена аналізу системи державного управління та державного регулювання соціально-економічних процесів в ЄС, особливостей розвитку європейського економічного та валютного союзу, питанням місця ЄС в сучасній світовій економіці, висвітлено також особливості соціально-економічних відносин України та ЄС.

Основна мета курсу:

- продовження формування знань про географічну, геополітичну картини світу, які базуються на розумінні теорії взаємодії населення окремих регіонів та країн, світового господарства та географічного поділу праці, на розкритті глобальних та регіональних явищ і процесів, що відбуваються як у світі в цілому, так і в окремих субрегіонах, країнах та їх районах;
- розвиток в учнів системного мислення щодо визначення місця інтеграції як процесу сучасної міжнародної політики, стратегічного курсу України на європейську інтеграцію;
- патріотичне виховання молоді через поглиблення розуміння діяльності паритетної співпраці України із Європейським Союзом та іншими міжнародними організаціями.

Зазначена мета передбачає реалізацію таких завдань:

- сформувати базові знання про економічні, політичні та соціальні особливості утворення ЄС;

- навчити виявляти причини, що спонукають держави до регіональних об'єднань та аналізувати проблеми, пов'язані з даними процесами на глобальному, регіональному і локальному рівнях;
- ознайомити з регуляторними політиками ЄС по забезпеченню функціонування ринку товарів та послуг;
- показати місце України в системі політичних, економічних, культурних зв'язків з країнами ЄС;
- прискорити в Україні розвиток та становлення громадянського суспільства, закріплення європейських демократичних традицій та економічного розвитку нашої держави;
- поширювати ідеї євроінтеграції України серед учнівської молоді;
- розвивати в учнів пізнавальний інтерес, інтелектуальні та творчі здібності, самостійну навчальну діяльність шляхом пошуку та обробки необхідної інформації з різних, у тому числі геоінформаційних, джерел;
- формувати географічну та правову культуру, духовні й моральні принципи школярів, толерантне ставлення та повагу до інших народів і культур;
- розвивати вміння користуватися порівняльними методами статистико-економічного аналізу, використовувати статистичні дані, що характеризують рівень та інтенсивність розвитку господарства країн світу, України;
- виховувати в учнів особистісні риси громадянина України, загальнолюдську духовну ціннісну орієнтацію, сприймати ідеї гуманізму та демократизму, патріотизму і взаєморозуміння між народами, утверджувати ідеї демократії, добра та справедливості;
- готувати старшокласників до свідомої активної участі в суспільному житті української держави, усвідомлювати її роль і місце в Європі і світі, формувати в учнів співвідповідальність за долю України, Європи, світу;
- відстоювати власні погляди на ту, чи іншу проблему, толерантно ставитись до протилежних думок; розвивати творче мислення, формувати власний погляд та критичне ставлення до інформації.

Структура і зміст навчальної програми. Структура і зміст навчальної програми «Шлях до ЄС» 10 (11) кл. ґрунтується на принципах неперервності й наступності шкільної географічної, правової та суспільствознавчої освіти, її інтеграції на основі внутрішньоопредметних зв'язків, гуманізації, гуманітаризації, урахування вікових можливостей учнів, практичної спрямованості.

Програма складається зі вступу і п'яти розділів («Європейський Союз: основні завдання та функції», «Європейський Союз у глобальній економіці», «Правове регулювання економічних відносин в ЄС», «Середня та вища освіта в ЄС», «Відносини ЄС – Україна»).

Зміст курсу передбачає роботу з різними джерелами інформації: законодавчими, картографічними, текстовими, статистичними, графічними тощо.

Даний курс розрахований на 17 та 35 годин:

Варіант А (по 0,5 годин на тиждень) і **Варіант Б** (по 1 годині на тиждень). Перший і другий варіант програми розподілені за розділами. Кожен розділ включає теми, в яких висвітлено основний зміст навчального матеріалу.

У програмі акцентуються основні тенденції і закономірності розвитку ЄС, особливості економічного, політичного та соціокультурного розвитку співтовариства і політик, які проводить ЄС.

Практичну частину програми становить практикум, що є важливою й обов'язковою складовою уроку. Після теоретичних питань розглядаються питання, структуровані навколо глобальних проблем світу та ідеї збалансованого розвитку суспільства.

Практичні та творчі завдання передбачають розв'язання проблемних питань, створення проектів, написання есе, здійснення порівняльного аналізу, проведення міні-дослідження, соціологічного опитування, дискусій, семінарів, презентацій, експертиз, круглих столів, ділових ігор, моніторингових досліджень, використання кейс-методу, написання рефератів, творчих робіт, індивідуальних і колективні проектів.

Реалізуючи ці види діяльності, учні мають продемонструвати вміння та навички, пов'язані з такими головними аспектами процесу наукового дослідження, як виділення проблемних питань та гіпотез, планування дослідження, представлення, аналіз і тлумачення даних, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків. При організації занять доцільно створювати ситуацію, у якій кожен учень міг би виконувати індивідуальну роботу і долучитися до роботи у малій групі співробітництва. Для презентацій власних досліджень варто пропонувати учням використовувати інформаційно-комунікаційні технології, а результати робіт представляти у вигляді схем, картосхем, діаграм, картодіаграм, розрахунків, творів есе, постерів, плакатів, колажу фотографій, міні-презентацій, відеофільмів тощо.

Тематику завдань для дослідницького практикуму і міні-проектів учитель може змінювати відповідно до матеріально-технічного забезпечення, наявності власних цікавих дидактичних розробок, рівня підготовленості класу, бажання учнів тощо.

Мета проведення цих робіт може бути різною – мотиваційною, пізнавальною, контролюючою тощо.

Проведення занять у цікавій та доступній формі буде сприяти підготовці учнів до адекватного сприйняття динаміки змін, що відбуваються у сучасному світі, усвідомленню характеру міжнародних відносин і національних перспектив у європейській та світовій інтеграції.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей і передбачає диференційований підхід

щодо його організації. Критерієм оцінки роботи учнів є не стільки володіння обсягом навчального матеріалу, скільки вміння його аналізувати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, використовувати у знайомих і нових життєвих ситуаціях, самостійно здобувати знання.

Рекомендації щодо роботи з програмою. Програма дає право вчителю творчо підходити до реалізації її змісту, добирати об'єкти для вивчення та включати у зміст освіти власні приклади. Враховуючи рівень підготовки школярів, їхні інтереси і нахили, учитель може запропонувати свій варіант вивчення матеріалу з методичним обґрунтуванням доцільності внесених змін.

Кількість годин на вивчення тем є орієнтовною і може бути змінена в межах визначеного навчального часу. Резервний час рекомендується використовувати на проведення уроків систематизації та узагальнення знань після вивчення великих розділів і тем.

Навчальна програма «ШЛЯХ ДО ЄС»

Кількість годин		Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів
Варіант А	Варіант Б		
1	2	<p>ВСТУП. Мета і завдання курсу.</p>	<p>Учень (-ця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • з'ясовує предмет, мету і завдання курсу; • усвідомлює необхідність впровадження курсу у навчально-виховний процес.
1	2	<p>Уявлення молоді про сучасну Європу.</p> <p>Сучасна карта Європи – простір, час і взаємодія.</p> <p>Джерела інформації про ЄС.</p> <p>Практикум</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Напишіть есе «Європа для мене – це...».</i> 2. <i>Практична робота №1.</i> Нанести на контурну карту країни ЄС та Україну. 3. <i>Творча робота</i> «Використовуючи інтернет-сайти створіть флаєр, буклет, візитівку ЄС». 	<p>Учень (-ця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • називає предмет і об'єкт вивчення курсу; видатних осіб, які внесли вагомий вклад у створення ЄС; методи отримання інформації про європейське товариство; • підбирає факти, джерела інформації; • аналізує здобутки європейської спільноти; • узагальнює результати отриманої інформації; • виконує творчу роботу; • бере участь в обговоренні проблемних питань, у дискусіях.
3	7	РОЗДІЛ І. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ	

		ТА ФУНКЦІЇ	
2	4	<p>Тема 1. Цілі та завдання ЄС</p> <p>Особливості створення ЄС та основних етапів його розвитку. Історичні передумови Європейської інтеграції. Етапи поглиблення європейської інтеграції. Економічні проблеми розширення Європейського Союзу. Оцінка макроекономічних позицій ЄС в глобальній економіці.</p>	<p>Учень (-ця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • розкриває суть понять «Європейська інтеграція», «Європейський Союз»; • характеризує основні етапи європейської інтеграції; • аналізує основні проблеми, пов'язані із розширенням ЄС; • обґрунтовує власну позицію щодо глобалізації економіки ЄС; • дає оцінку ролі ЄС у світових економічних процесах.
1	3	<p>Тема 2. Функції основних інституцій та органів ЄС</p> <p>Європейська Комісія як виконавчий орган Європейського Союзу, її повноваження та функції.</p> <p>Європейська рада - вищий політичний орган Європейського союзу.</p> <p>Європейський Парламент, Рада Європейського Союзу (Рада міністрів)- Принципи та підходи до прийняття спільних рішень.</p> <p>Функції Європейського суду - органу ЄС вищої інстанції.</p> <p>Зміст діяльності Рахункової палати (Суд аудиторів).</p> <p>Європейський Омбудсмен, орган, для</p>	<p>Учень (-ця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • розкриває значення понять «Європейська комісія», «Європарламент», «Рада європейського Союзу» та інших структур ЄС; • характеризує роль даних структур для європейського товариства; • оцінює інтереси країн-членів ЄС; • розкриває та

		<p>урегулювання відносин між приватними та юридичними особами й інститутами та установами ЄС.</p> <p>Фінансові структури ЄС та їх функції. (Європейський центральний банк (ЄСВ) та Європейський інвестиційний банк (ЕІВ)).</p> <p>Практикум</p> <p><i>Бізнес-гра «Відстоювання національних інтересів в ЄС»</i></p>	<p>обґрунтовує власну точку зору;</p> <ul style="list-style-type: none"> • окреслює забезпечення національних інтересів країн ЄС.
8	16	РОЗДІЛ II. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	
8	16	<p>Тема 1. Регуляторні політики ЄС по забезпеченню функціонування ринку товарів та послуг</p> <p>Горизонтальні політики ЄС та їх зміст</p> <p>Сутність, принципи, механізми та інструменти <i>регіональної політики ЄС</i>. Розподіл коштів ЄС на потреби регіонів. Еволюція регіональної політики ЄС. Трансформація регіональних пріоритетів у Євросоюзі (2007—2013 рр.)</p> <p><i>Соціальна політика ЄС</i>. Вирівнювання умов та забезпечення якості соціального захисту в ЄС. Розвиток галузей професійного навчання, соціального захисту та охорони здоров'я. Безпеки працівників ЄС.</p> <p><i>Конкурентна політика ЄС</i>. Досягнення ефективності економіки, створення сприятливого клімату для інновацій і технічного прогресу; підвищення конкурентоспроможності виробників з Європейського Союзу; підвищення якості задоволення прав споживачів, розвиток дрібних і середніх підприємств.</p> <p><i>Сутність та механізми податкової політики</i>. Проблема забезпечення реалізації вимог про фіскальний нейтралітет, гармонізація оподаткування в соціально-економічному просторі ЄС.</p> <p><i>Спільна політика щодо довкілля</i> - сукупність інструментів та механізмів щодо</p>	<p>Учень (-ця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • розкриває значення понять «горизонтальних» та «секторальних» політик; • підбирає факти з інформаційних джерел про політики ЄС; • класифікує регуляторні політики ЄС; • дає оцінку сутності горизонтальних та секторальних політикам ЄС; • висловлює власну точку зору щодо координації дій в межах горизонтальних та секторальних політик ЄС; • здійснюють учнівські

	<p>покращення якості життя громадян Європейського Союзу. Координація цілей забезпечення економічного зростання зі збереженням навколишнього середовища.</p> <p style="text-align: center;">Секторальні політики ЄС, їх зміст та класифікація</p> <p><i>Промислова та підприємницька політика ЄС.</i> Дотримання основних ринкових свобод та умов чесної конкуренції. Розкриття сутності механізмів та інструментів підтримки малого та середнього бізнесу в ЄС.</p> <p><i>Науково-дослідна політика ЄС.</i> Сприяння ефективної науково-дослідної діяльності та технологічного розвитку. Координування національних політик щодо дослідної діяльності.</p> <p><i>Політика ЄС у сфері енергетики.</i> Принципи та механізми енергетичної політики ЄС. Проблеми, що виникають із зовнішніми постачальниками енергоносіїв до ЄС.</p> <p><i>Транспортна політика ЄС.</i> Специфіка транспортної інфраструктури, її важливість для національних економік.</p> <p><i>Аграрна політика ЄС.</i> Цілі спільної сільськогосподарської політики ЄС. Конкурентність сільськогосподарського сектора. Безпека в постачанні сільськогосподарської продукції.</p> <p>Практикум</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Дебати</i> «Розподіл коштів в ЄС на потреби регіонів. Чи варто надавати допомогу новим країнам-членам ЄС?». 2. <i>Ділова гра</i> «Бінго». 3. <i>Робота в групах над створенням учнівського проекту:</i> «Причини успіху промислової політики європейського тигра-Ірландії» 4. <i>Дискусійний клуб:</i> <ul style="list-style-type: none"> • «Стратегічні перспективи газопостачання ЄС з Росії» 	<p>проекти, підбирають матеріали для них та презентують їх на «відкритих» заходах;</p> <ul style="list-style-type: none"> • беруть участь у роботі дискусійних клубів з обґрунтованими виступами.
--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • «Яку сільськогосподарську продукцію може запропонувати для ЄС Україна?» 	
2	4	РОЗДІЛ III. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В ЄС	
2	3	<p>Тема 1. Економіко-правовий механізм функціонування ЄС</p> <p>Принципи бюджетного процесу в ЄС, учасники формування бюджету. Значення спеціальних фондів.</p> <p>Специфіка міжнародного економічного співробітництва ЄС, його регулятивні закони. Функціонування ринкових структур. Правове забезпечення переміщення товарів. Свобода міграції осіб та її правове забезпечення. Підприємницька діяльність, надання послуг та її правове забезпечення. Свобода переміщення капіталів. Антимонопольне законодавство. Дефляційна політика.</p> <p>Правове регулювання інноваційної політики в ЄС. Складові регулювання інноваційної діяльності. Патентування.</p> <p>Правові засади захисту прав споживачів.</p> <p>Практикум</p> <p><i>Групова інсценізація:</i> «Хто захищає європейського споживача?»</p>	<p>Учень (-ця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i> зміст і суть понять «бюджет», «фонди», «ринкові структури»; • <i>знаходить</i> в Інтернеті інформацію про спеціальні фонди; • <i>підбирає та аналізує</i> закони, що регулюють діяльність ринкових структур; • <i>порівнює</i> законодавчу базу ЄС та України.
1	2	РОЗДІЛ IV. СЕРЕДНЯ ТА ВИЩА ОСВІТА В ЄС	
1	2	<p>Тема 1. Інтеграція вищої освіти в Європі</p> <p>Історія інтеграції вищої освіти в Європі. Принципи формування системи вищої освіти європейських країн. Аналіз європейських систем освіти в контексті Болонського процесу, їх особливості, переваги та недоліки.</p> <p><u>Освіта України як складова світового і європейського простору</u> Особливості реалізації Болонського процесу, шляхи і засоби адаптації освіти в Україні.</p>	<p>Учень (-ця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i> зміст і суть понять «болонський процес», «болонська декларація», «кредитно-модульна система»; • <i>розкриває</i> суть європейської інтеграції в галузі

		<p>Практикум</p> <p>Робота в групах. Моделювання наслідків запровадження Болонського процесу в Україні.</p>	<p>освіти;</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізує Болонську систему освіти; • порівнює сучасну Українську систему освіти та Європейську кредитно-модульну систему (ЄКМС) • оцінює переваги та недоліки сучасної Болонської системи.
2	4	<p>РОЗДІЛ V. ВІДНОСИНИ ЄС – УКРАЇНА</p>	
2	4	<p>Тема 1. Правові засади відносин ЄС-Україна</p> <p>Історія відносин Україна-ЄС. Система координації співробітництва між Україною та ЄС</p> <p><u>Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною.</u> Спільні позиції ЄС з регіональних та міжнародних питань.</p> <p>Спільне прагнення ЄС та України до політичної асоціації та економічної інтеграції.</p> <p>Практикум</p> <p>Конкурс на кращий вірш «Україна моя - європейська держава».</p>	<p>Учень (-ця):</p> <ul style="list-style-type: none"> • називає етапи стосунків Україна-ЄС; • вміє користуватися сайтом Представництва ЄС в Україні; • оцінює цілі співробітництва України із ЄС; • аналізує демократичність базових засад формування і діяльності ЄС у співпраці із Україною; • розрізняє спільні та відмінні позиції між Україною та ЄС; • висловлює власну

			<i>точку зору</i> щодо місця України в асоціації європейських країн та готовність щодо практичного втілення ідей євроукраїнської інтеграції.
	1	Резервний час	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Ван дер Венде М. К. Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе / М.К. Ван дер Венде // Высшее образование в Европе. – 2003. – Том XXV. – № 3.
2. Гриневич Л. В. Структурні зміни в економіці та на ринку праці: Європейський Союз і Україна / Л.В.Гриневич, О.В.Зірко // Економічний часопис – XXI століття. – 2014. – № 3-4. – С. 16-19.
3. Європейська інтеграція та Україна: навчально-методичний посібник. / За ред. В.Є.Новицького, Т.М.Пахомової, В.І.Чужикова.– Київ: Мін-во економіки та з питань європейської інтеграції України МЗС ФРН, тов-во К.Дуйсберга (ФРН). Кельн, 2002.
4. Європейська інтеграційна політика: навчальний посібник / За ред. В.І.Чужикова. – Київ: КНЕУ, 2010. – 451 с.
5. Європейська економічна політика: практикум / За ред. В.І.Чужикова. – Київ: КНЕУ, 2012.
6. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: навчальний посібник // Пер. з нім. – Київ: Заповіт, 2001. – 368 с.
7. Євробюлетень. Інформаційний бюлетень Представництва Європейської Комісії в Україні. Квітень, 2001.
8. Копійка В.В. Європейський Союз:заснування і етапи становлення / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко. – Київ:Видавничий дім «Ін Юре», 2001.
9. Паньков В. Общеввропейское экономическое пространство возможности и перспективы / В.Паньков // МЭ и МО. – 2003. – № 3. – С. 24-30.
10. Романюк О. Історія, структура та принципи функціонування Європейського Союзу: загальний огляд // Україна на шляху європейської інтеграції. / Наук ред.: Т.Пахомова, С.Будаговська. – Київ: Товариство Карала Дуйсберга, 2000. – 240 с.
11. Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами. – К.: East West Institute. – 358 р.
12. Семиноженко В. Освіта та національні інтереси: вибір траєкторії: Проблеми приєднання української освіти до Болонського процесу. Про стандарти освіти в Європі / В. Семиноженко // День. – 2004. – 1 квіт. (№ 58). – С.4.
13. Тищенко О. П. Розвиток транскордонного співробітництва: досвід Європи та нові можливості для України / О.П. Тищенко // Економічний часопис – XXI століття. – 2013. – № 1-2. – С. 8-16.
14. Храбак І.Євроатлантична інтеграція – головна домінанта зовнішньої політики України / І.Храбак // Політика і час. – 2003. – №7. – С.35-42.
15. Чужиков В.І. Кластерна політика Європейського Союзу / В.І.Чужиков, О.Д. Лук'яненко // Економіка України. – 2013. – №2. – С.81-91.
16. Чужиков В., Чужикова В. Розширений Європейський Союз // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – № 5. – С. 40-43.
17. Чужиков В., Чужикова В. Розширений ЄС в цифрах і фактах // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 1. – С. 46-49.
18. Шемятенков В.Г. Европейская интеграция: Учебное пособие. – М.: МО, 2003.

ЗАГЛЯНЬТЕ ДО ІНТЕРНЕТУ:

1. Рада Європи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.coe.int>
2. Європейське агентство з навколишнього середовища http://www.europarl.eu.int/home/default_en.htm - веб-сторінка Європейського Парламенту [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eea.eu.int/> -
3. Веб-сторінка Ради Європейського Союзу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ue.eu.int/en/summ.htm>
4. Веб-сторінка Європейської Комісії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/index_en.htm
5. Веб-сторінка Суду Європейських Співтовариств [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://curia.eu.int/en/index.htm> -
6. Веб-сторінка Європейського Омбудсмана [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.euro-ombudsman.eu.int/home/en/default.htm>
7. Веб-сторінка Європейського інвестиційного банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eib.eu.int/>
8. Портал права Європейського Союзу (офіційний вісник, установчі договори, законодавство, проекти законодавства, судові справи та ін.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/eur-lex/en/index.html>
9. Резюме законодавства ЄС в сфері навколишнього середовища (загальні положення, сталий розвиток, управління відходами, забруднення шумом, забруднення повітря, зміна клімату, охорона та управління водними ресурсами, охорона природи та біорізноманіття, охорона ґрунтів, хімічні продукти, цивільний захист, навколишнє середовище: співпраця з третіми країнами) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/s15000.htm>
10. Пошук справ Суду Європейських Співтовариств та Суду першої інстанції за реквізитами [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/eur-lex/en/search/search_case.html
11. Бюлетень Європейського Союзу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/abc/doc/off/bull/en/welcome.htm>
12. Діяльність Європейського Союзу в сфері навколишнього середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/pol/env/index_en.htm
13. Загальний звіт про діяльність Європейського Союзу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: : <http://europa.eu.int/abc/doc/off/rg/en/welcome.htm>
14. Регулювання атмосферного забруднення та якості повітря в ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/environment/air_en.htm
15. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/environment/biotechnology/index_en.htm - правове регулювання біотехнологій в ЄС
16. Правове регулювання зміни клімату в ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/environment/climat/home_en.htm
17. Використання економіки в регулюванні екологічної політики ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/comm/environment/enveco/index.htm>
18. Питання розширення ЄС в контексті охорони довкілля [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/environment/enlarg/index_en.htm
19. Охорона здоров'я в екологічній політиці ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/environment/health/index_en.htm
20. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/environment/industry/index_en.htm -

21. Промисловість та технології в контексті права навколишнього середовища ЄС - міжнародні питання європейського права навколишнього середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/environment/international_issues/index_en.htm
22. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/sustainable/index_en.htm - сталий розвиток в ЄС
23. Правове регулювання поводження з відходами в ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/comm/environment/waste/index.htm>
24. Правове регулювання управління водними ресурсами в ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/comm/environment/water/index.html>
25. Перелік досліджень і звітів з питань охорони навколишнього середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/comm/environment/pubs/studies.htm>
26. Статистичні дані з питань, що стосуються охорони довкілля [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/environment/statistics_en.htm
27. Веб-сторінка Генерального директорату з навколишнього середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/dgs/environment/index_en.htm
28. Європейські партнери для навколишнього середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.epe.be/>
29. Мережа Європейського Союзу з імплементації та застосування права навколишнього середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/comm/environment/impel/>

Хто немає власного проекту майбутнього, стає ресурсом для тих, хто такий проект має.

«Ми не знаходимося під воротами Європи, у нас немає необхідності стукати в них, тому що ми повноправно належимо до неї, ми повною мірою знаходимося «всередині», ми в її серці та розумі як свідки тисячолітньої християнської спадщини центральних та східних районів, ми зробили свій внесок в її формування і продовжуватимемо жити її особистістю нашим культурним і духовним вкладом»

Владика Богдан (Дзюрах), Секретар Синоду Єпископів УГКЦ

В Україні відбувається троїста революція: економічна, геополітична і революція мислення. Ці три революції роблять одну і ту ж справу – переводять Україну з Середньовіччя у сучасність.

(засновник та керівник компанії «Євроіндекс» Валерій Пекар)

